

Briti Parlamentaarne väitlusformaad

Anna Karolin

Sissejuhatus

Briti parlamentaarne väitlusformaad on kõige laialdasemalt väideldav formaad ülikooli tasemel, mida eristab teistest formaatidest eelkõige ühes väitluses osalevate võistkondade suur arv (4) ja konstruktiivse materjali toomise kohustus. Ülejäänud osas sarnaneb formaad nii Ameerika parlamentaarsele kui ka keskkoolis väideldavale MM-formaadile (*WSDC debating format*).

Väitluse korradus

Väitluses osaleb 4 kaheliikmelist võistkonda—esimene valitsus (*first proposition*), esimene opositsioon (*first opposition*), teine valitsus (*second proposition*) ja teine opositsioon (*second opposition*). Kõneletakse järgmises järjekorras, vastavalt kas 5 või 7 minutit:

1. Esimese valitsuse liider/peaminister
2. Esimese opositsiooni liider
3. Esimese valitsuse liige/asepeaminister
4. Esimese opositsiooni liige
5. Teise valitsuse liider
6. Teise opositsiooni liider
7. Teise valitsus liige
8. Teise opositsiooni liige

Kõnede jooksul on vastaslauapoolle võistkonna liikmetel õigus teha **vahemärkusi** (*points of information*). Vahemärkus on kas lühike (kestus kuni 15 sek) küsimus, kommentaar või vastuväide käimasolevale kõnele. Vahemärkuste tegemiseks tuleb tõusta püsti ning ühe käega märku andes öelda: „Vahemärkus“ (vms neutraalset, viitamata enda vahemärkuse sisule). Kõnet pidaval isikul on õigus kas vahemärkus vastu võtta või tagasi lükata. Vahemärkusi tohib teha pärast esimest ja enne viimast kõneminutit. Kõnelejal on kohustus vastu võtta vähemalt 1 vahemärkus. Vahemärkusi võib teha lõpmatul arvul, säilitades viisakuse kõneleja vastu.

Väitlust hindab erapooletu kohtunik (härra/proua/preili spiiker, *Chair*). Kui kohtunikke on mitu, tehakse konsensusotsus (s t erinevalt paljudest teistest formaatidest arutlevad kohtunikud koos väitluse üle ja teevad ühise otsuse). Hinnatakse rollitäitmist, veenvust, olulise materjali väitlusesse toomist ja selle hästi väitlemist.

Hindamise tulemusena saavad võistkonnad vastavalt 0-3 punkti. Individuaalseid punkte (*speaker points*) pannakse 100 punkti skaalal sõltuvalt võistkondlikust tulemusest (*low-point* võidud ei ole lubatud).

Tavaliselt väideldakse improteemadel, s t et teemad antakse 15 minutit enne väitluse algust.

Väitluse sisu ja rollid

Nagu varem öeldud, on BP-s kõige tähtsamaks hindamiskriteeriumiks rollitäitmine.

Üldiselt võttes peab iga võistkond proovima tuua sisse kõige paremal moel kõige tähtsamad argumendid ning lükkama ümber kõikide teiste võistkondade kaasused. Oluline on märkida, et ühes lauapooles (nt valitsuses) olevatel võistkondadel on kohustus üksteisega mitte vastuollu sattuda (n-õ nuga selga lüüa). Samas peavad ka sama lauapoole võistkonnad proovima üksteist võita, seda nt võimalikult suure osa materjalist ärarääkimise kaudu või sügavama analüüsi esitamise kaudu (pisendades enda lauapoole teise võistkonna panust väitlusesse). Kui rollitäitmine välja arvata, kehtivad väitluses kõik tavaliselt nõuded argumenteerimisoskuse, sisukuse ja hea stiili osas.

Rollitäitmise tabel:

1. valitsus	1. Opositsioon
♥ Teema defineerimine♥ Enda kaasuse esitamine (konstruktiivse materjali toomine)♥ ümberlüke	♥ definitsiooniga nõustumine/mittenõustumine♥ ümberlüke♥ uue materjali toomine
2. Valitsus	2. Opositsioon
♥ enda laienduse toomine♥ ümberlüke (1. lauapool, 2. op)♥ kokkuvõte	♥ 2.Valitsuse laiendusele reageerimine (ümberlüke)♥ (esimese lauapoole ümberlüke)♥ Uue materjali toomine♥ kokkuvõte

Esimese valitsuse ülesandeks on teema aus, selge ja piiridekohane kitsendamine (nt kindla mudeli või selgitusega, kuidas nemad teemas sisalduvaid vastuolulisi termineid mõistavad), kaasuse/argumentide esitamine ning esimese opositsiooni kaasuse ümberlukkamine (teises kõnes).

Esimese opositsiooni ülesandeks on teema tõlgenduse aktsepteerimine või tagasilükkamine (tavaliselt esimese valitsuse mudeliga tegeleda pole vaja, kui esimene valitsus just ei esita valeplaani ehk oravat), esimese valitsuse kaasuse ümberlukkamine ning enda (konstruktiivse) materjali toomine (mõlemas kõnes).

Teise valitsuse ülesandeks on uue materjali (laienduse) toomine, ümberlüke mõlemale opositsiooni võistkonnale ning väitluse kokkuvõtmine (teises kõnes). Hea laiendus peaks väitlust edasi viima ning tavaliselt aktsepteeritakse laiendusena kas uusi argumente või sügavamat analüüsi (1. valitsuse argumentide sügavamal tasandil üleseletamist, uue tasandi sissetoomist jms). 2. valitsus ei tohiks teha muudatusi esimese valitsuse mudelisse (nt tutvustada plaanile laiendus).

Teise opositsiooni ülesandeks on ümberlüke (peamiselt teise) valitsuse materjalile, uue materjali toomine ja väitluse kokkuvõtmine (teises kõnes). Teine opositsioon peaks enda põhirõhu suunama 2. valitsusele reageerimisele ning tegelema väitluse esimese poolega siis, kui kas 2. valitsus ei ole toonud midagi uut või kui 1. valitsus oli väga hea ja tema materjali ei suudetud ümber lükata.

Kõnelejate rollid spetsiifilisemalt

Valitsus		Opositsioon	
1. võistkond	Peaminister Mudeli ja definitsiooni esitamine, argumentide/kaasuse esitamine	2. võistkond	Opositsiooni liider Mudeliga vajadusel tegelemine, ümberlüke, uue materjali esitamine
	Asepeaminister Ümberlüke, uue materjali esitamine		Opositsiooni aseliider Ümberlüke, uue materjali esitamine
4. võistkond	2. valitsuse liider Ümberlüke, uue materjali esitamine (laienduse toomine)	2. võistkond	2. opositsiooni liider Ümberlüke, laiendusele reageerimine, uue materjali toomine
	2. valitsuse liige Ümberlüke, kokkuvõtmine		2. opositsiooni liige (Minimaalne ümberlüke), kokkuvõtmine

Kõnelejate rollide puhul on oluline veel see, et erinevalt paljudest teistest formaatidest peavad pea kõik kõnelejad tooma sisse piisaval hulgal konstruktiivset materjali—ei piisa ainult ümberluketest. **Konstruktiivne materjal** ei pea olema täiesti uus ja varem mainimata, vaid argumendid, mis viivad väitlust edasi ning on esitatud endapoolsete sisuliste väidetena. Näiteks kui Karl Popperi formaadis piisab eituse võiduks vaid jaatuse kaasuse ümberlukkamisest (näidata, et jaatuse argumendid pole tõesed), siis BPs on tähtis ka ise

Eesti Väitlusselts
Argumendi jõud

midagi vastupidist väita (mitte ainult, et valitsusel ei ole õigus, vaid et opositsioonil on ka mingi sisuline põhjendus enda poolele). Konstruktivse materjali kohustus on ka 1. väitluse poole teistel kõnelejalatel (asepeaministril ja opositsiooni aseliidril). Konstruktivset materjali ei pea ja ei või tuua kokkuvõtavad kõnelejad.

Kokkuvõtvatel kõnelejalatel on reeglina kaks erinevat kohustust—ümberlüke ja väitluse kokkuvõtmine. Ümberlüke peaks puudutama ainult enda eelnevat kõnelejat ja olema väga väike osa kõnest (kuni ¼ kõnest), eriti 2. opositsiooni kokkuvõttes. Kokkuvõttel on mitu tähtsat funktsiooni— näidata nii seda, mis väitluses juhtus, kui enda lauapoolse head tööd väitluse võitmisel (keskendudes eriti enda võistkonna panusele väitlusesse). Kokkuvõtte ei peaks olema ainult loetelu väitluses olnud argumentidest, vaid seletama sisuliselt, miks konkreetne lauapool ja võistkond väitluse võitsid. Kokkuvõtvas kõnes võib tuua uusi näiteid ja mingis mõttes ka uusi mõtteid, kui need annavad midagi kokkuvõttele juurde—selles osas on BP natukene pehmemate reeglitega kui nt Karl Popperi väitlusformaat.

Karl Popperi formaadist on erinev ka **ühtse argumendiliini kandmise** nõue—BPs eeldatakse, et iga kõneleja viib väitlust edasi ning seega ei ole vajalik kõikide enda argumentide mainimine. Nii ei pea asepeaminister mainima kõiki peaministri poolt väljatoodud argumente, vaid tegelema nendega ainult seoses ümberluketega (ning siis tooma ise uut materjali). Siiski eeldatakse, et võistkonna liikmed ei lähe endaga sisuliselt vastuollu ning et nende kaasus on lõppkokkuvõttes ikkagi terviklik ja ühtne (*cohesive*).

Samuti on üheks erinevuseks KP-st **kogu materjali ümberlückkamise** nõue. Kuivõrd väitlejad peavad tooma sisse ka uut materjali, eeldatakse, et ümber tuleb lükata vaid tähtsamad vastaste argumendid ja ei pea vastama absoluutselt igale väiksele punktile, kui on samas suudetud terviklikult vastaste kaasus ümber lükata.